

GÖÇMEN ÖĞRETMEN ADAYLARININ EĞİTİM FAKÜLTESİNDE ALMIŞ OLDUKLARI EĞİTİME İLİŞKİN ALGILARI

ARAŞTIRMA MAKALESİ

Abdullah ÇETİN¹, Reyhan AĞÇAM²

1 Doç. Dr., Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Programları ve Öğretim ABD, abdcetin46@gmail.com, ORCID: 0000-0003-1118-0740.

2 Doç. Dr., Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Yabancı Diller Eğitimi Bölümü, reyhanagcam@gmail.com, ORCID: 0000-0002-5445-9031.

Geliş Tarihi: 24.03.2021 Kabul Tarihi: 17.06.2021 DOI: 10.37669/milliegitim.902519

Öz: Bu araştırmanın amacı, göçmen öğretmen adaylarının eğitim fakültesi ni tercih etme gerekçeleri ile eğitim fakültesinde almış oldukları eğitime ilişkin algılarını incelemektir. Nitel araştırmalardan olgubilim deseninin benimsendiği araştırmanın katılımcılarını, 2020-2021 öğretim yılında Türkiye’de bir devlet üniversitesinin eğitim fakültesinde öğrenim gören 20 göçmen öğretmen adayı oluşturmuştur. Araştırmanın verileri odak grup görüşmesiyle toplanmış ve tematik analiz tekniği ile çözümlenmiştir. Araştırma sonucunda göçmen öğretmen adaylarının; öğretmenlik mesleğini sevme, toplumsal sorumluluk hissetme ve öğretmenliğin kendileri için uygun bir meslek olduğunu düşünme gibi gerekçelerle eğitim fakültesini tercih ettiği tespit edilmiştir. Aynı zamanda adaylar mevcut koşullarda Türkiye’deki devlet okullarında görev almalarının zor olduğunun farkında olsalar da farklı kademelerde göçmen öğrencilerin eğitimine yönelik açılan özel kurslar (okul öncesi, ilkokul, ortaokul ve lise), çadır kentler, dernekler, özel okullar, bazı devlet kurumları ile sivil toplum kuruluşlarında öğretmen olarak görev yapacaklarına inanmaktadırlar. Göçmen öğretmen adayları eğitim fakültesinde aldıkları eğitimi yeterli görmekte, bu eğitimin kendilerini kişisel ve mesleki olarak geliştirdiğini düşünmektedirler. Göçmen öğretmen adayları eğitim fakültesinde dil yeterliliği ve sosyalleşme gibi konularda sorun yaşadığını ve bazı ırkçı söylemlere maruz kalma gibi güçlüklerle karşılaştığını ancak eğitim fakültesindeki akademisyenlerin olumlu tutumları ve sınıf arkadaşlarının destekleriyle bu güçlüklerin üstesinden kolaylıkla geldiklerini belirtmişlerdir.

Anahtar Kelimeler: göçmen, öğretmen adayı, eğitim fakültesi, uyum

IMMIGRANT TEACHER CANDIDATES' PERCEPTIONS ON THEIR TRAINING AT FACULTY OF EDUCATION

Abstract:

The current research aimed to investigate the reasons why immigrant teacher candidates prefer faculties of education in their higher education and their perceptions on the training they receive at these faculties. Sampling of this qualitative research, which adopted the phenomenological design, was composed of 20 immigrant teacher candidates studying at a faculty of education affiliated to a state university in Turkey during the 2020-2021 academic year. The research data were collected through focus group interview and subjected to thematic analysis. The findings revealed that the immigrant teacher candidates preferred training at the faculty of education for such purposes as they love teaching profession, feel social responsible and think teaching is an appropriate profession for them. In addition, they reported that they imagine to perform their job at private courses of different educational levels (e.g. pre-school, primary school, lower and upper secondary school), tent cities, voluntary unions, private schools, certain governmental institutions and civil society organizations for the education of immigrant children. Lastly, the participants stated that they easily overcame the problems they encountered concerning competence in Turkish language (as the medium of instruction), socialisation and racial discrimination they were exposed to with the help of positive attitudes and support of the instructors working at the faculty of education and their classmates.

Keywords: immigrant, immigrant teacher candidate, faculty of education, adaptation.

Giriş

Alan yazında çok sayıda tanımına rastlanmakla birlikte göçmenler, çeşitli nedenlerle doğdukları ülke dışında bir ülkeye taşınan ve orada uzun süre yaşayan kişiler olarak bilinmektedir. Dietz (2010) bu kişileri, kendi ülkeleri dışında bir ülkede doğan ve bu ülke vatandaşlığına sahip olup olmadıklarına bakılmaksızın ev sahibi ülkede ikamet etme hakkına sahip bireyler olarak tanımlamaktadır. Türk Dil Kurumu Sözlüğünde ise göçmen kavramı "kendi ülkesinden ayrılarak yerleşmek için başka ülkeye giden kimse, aile veya topluluk" olarak ifade edilmektedir (Türk Dil Kurumu [TDK], 2021). Türkiye İstatistik Kurumu 2020 yılı Temmuz ayı verilerine göre Türkiye'ye göç edenlerin sayısı 2019 yılında bir önceki yıla oranla %17 artarak 677.042 kişi olmuş ve bu kitlenin önemli bir bölümünü kendi ülkelerinden ayrılarak Türkiye'ye yerleşmek üzere gelen yabancı uyruklu kişiler, başka bir deyişle göçmenler oluşturmuştur (%85)

(Türkiye İstatistik Kurumu [TÜİK], 2020). Yükseköğretim Kurulu tarafından yürütülen Ortadoğu'da Akademik Mirası Koruma Projesi kapsamında gerçekleştirilen Göç ve Eğitim: Saha Deneyimi ve İhtiyaç Analizi başlıklı çalışmada, Türkiye'deki göçmen nüfusun 214 bin 363'ünü okul çağında bulunan çocuk ve gençlerin oluşturduğu ve bunların 85 bin 333'ünün Millî Eğitim Bakanlığına bağlı okullarda öğrenim gördüğü belirtilmektedir (Ok, 2019). Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi Şubat 2021 verilerine göre ise 2019-2020 eğitim-öğretim yılında Türk yükseköğretim kurumlarında öğrenim gören 7.940.133 öğrenciden 185.047'i yabancı uyruklu ve bunların da yalnızca 3.825'i uluslararası değişim programları kapsamında Türkiye'de öğrenim gören öğrencilerden, dolayısıyla 181.222'si göçmen öğrencilerden oluşmaktadır (Yüksek Öğretim Kurulu [YÖK], 2021).

İnsanlık tarihi kadar uzun bir geçmişe sahip olmasına rağmen göçmenler ve onların eğitimlerine ilişkin sorunların bilimsel bir yaklaşımla ele alındığı araştırmalar ancak 20. yüzyılın başlarında gerçekleştirilebilmiştir. Öyle ki göçmen çocukların eğitimi konusunda gerçekleştirilen ve bulguları yayımlanan ilk bilimsel araştırmaların Amerikalı akademisyen Ruth Crawford (1916) tarafından kaleme alınan *The Immigrant in St. Louis: A Survey* (St. Louis'deki Göçmenler üzerine Bir Araştırma) ve Amerikalı bir başka akademisyen Leonard P. Ayres (1917) tarafından yayımlanan *Cleveland School Survey* (Cleveland Okul Araştırması) başlıklı raporlar olduğu anlaşılmaktadır. Takip eden yıllarda çoğunlukla Amerika Birleşik Devletleri'nde yapılan diğer çalışmaları, İngiltere (Lee, 1965; Goldman & Taylor, 1966; Butterworth, 1967; Rowley, 1968; Ashby, Morrison & Butcher, 1970), İsrail (Frankenstein, 1950), Norveç (Tavuchis, 1063), Kanada (Ramsey & Wright, 1968; Mowat & Lawrence, 1969) ve Avustralya'da (Doczy, 1969; Donaldson, 1968) daha çok 1960-1970 yılları arasında gerçekleştirilen sınırlı sayıda çalışma izlemiş, 1970ler'in ikinci yarısından itibaren bu alanda farklı ülkelerde çok sayıda araştırma yapıldığı görülmüştür.

Alan yazın incelendiğinde Türkiye'de göçmen öğrencilerin eğitimi konusunda yapılan ilk araştırmaların daha çok, başta Almanya olmak üzere, farklı ülkelerde yaşayan Türk göçmen öğrencilerin karşılaştığı sorunlara odaklandığı görülmüştür (Hesapçıoğlu, 1980; Kavcar, 1980; Aldoğan, 1978). Daha sonra yapılan araştırmaların ise ülkelerindeki iç karışıklık nedeniyle 2011 yılından itibaren Türkiye'ye göç eden Suriyeli ailelerin çocuklarının okullaşma sürecine odaklandığı görülmüştür. Yapılan bu araştırmalarda göçmen öğrencilerin eğitim-öğretim sürecinde karşılaştıkları sorunlar (Altunbaş, 2020; Arslan & Uslu, 2020; Börü & Boyacı, 2016; Cirit-Karaağaç & Güvenç, 2019; Emin, 2019; Eren, 2019; Kayalar, 2019; Koşar & Aslan, 2020; Yaycı, 2020; Yurdakul & Tok, 2018), öğretmen ve okul yöneticilerinin süreçteki rolleri (Altunay & Dede, 2019; Atlıhan, 2019; Uğurlu, 2018), benimsenen eğitim politikaları ve okullaşma (Aksoy, 2019; Çelik, 2018; Ereş, 2015; İli, 2020; İnce, 2016; Polat vd., 2020; Şimşek & Kula, 2018), dil öğretimi (Baldık, 2018; Morali, 2018; Özdemir, 2017; Uşaklı, 2005) ve çok kültürlülük (Karakaş & Erbaş, 2018; Kırkıç, Kırkıç & Berberoğlu, 2018; Tezgiden-Cakcak, 2018)

gibi konular ele alınmıştır. Ancak Türkiye’de yükseköğretim kurumlarında öğrenim gören göçmen öğrenciler bağlamında yapılmış herhangi bir araştırmaya rastlanmamıştır. Oysa yükseköğretim kurumlarının farklı programlarında (ön lisans ve lisans) kayıtlı olan çok sayıda göçmen öğrenci bulunmaktadır. Bu öğrenciler, yabancı dilde eğitim-öğretim hizmeti sunan programlar dışındaki programlarda eğitim-öğretim faaliyetlerini önemli ölçüde Türkçe dilinde gerçekleştirilmektedir. Öğrencilerden öncelikle Türkçe dilinde yeterli düzeyde sözlü ve yazılı iletişim becerisine sahip olması ve öğrenim görmekte oldukları kurumların bağlı bulunduğu mevzuatta tanımlı esaslar ile toplumsal kurallara uyması, seçtiği mesleğin bilgi ve becerilerini kazanması beklenmektedir. Ancak göçmen öğrencilerin bu beklentileri ne ölçüde karşıladığı ile ilgili bilgiler sınırlı kalmış ve merak konusu olmuştur.

Göçmen öğrenciler Türkiye’deki üniversitelere çeşitli şekillerde yerleşmektedirler. Yurtdışından Öğrenci Kabulüne İlişkin Esaslar (YÖK, 2019) çerçevesinde, bu öğrencilerin yükseköğretim kurumlarına kabul koşulları ilgili yükseköğretim kurumu senatosu tarafından onaylanan bir yönerge veya yönetmelik dahilinde düzenlenerek Yükseköğretim Genel Kurulu’nun onayına sunulmaktadır. Öğrencilerin öğrenim görmek istedikleri yükseköğretim kurumuna; ekinde lise diploması, not döküm belgesi, pasaportun kimlik bilgilerini içeren sayfasına ait onaylı bir kopya gibi belgelerin yer aldığı formu doldurarak başvurmaları gerekmektedir.

Yükseköğretim kurumları arasında değişiklik göstermekle birlikte, bu araştırmaya katılan göçmen öğretmen adaylarının öğrenim görmekte oldukları yükseköğretim kurumuna başvuruları sırasında yalnızca İstanbul Üniversitesi tarafından düzenlenen “İstanbul Üniversitesine Yurtdışından ya da Yabancı Uyruklu Öğrenci Sınavından (İÜYÖS)” geçerli bir puan almış olmaları beklenmektedir. Bu öğrencilerden başvuru formunu doldururken öğrenim görmek istedikleri programları tercih sırasına göre belirtmeleri istenmektedir. Başvurular, Rektörlük nezdinde oluşturulan bir komisyon tarafından ve bölüm bazında belirlenen kontenjanlar dahilinde adayların İÜYÖS puanları ve ortaöğretim mezuniyet başarı durumları esas alınarak değerlendirilmektedir.

Söz konusu öğrencilerin en sık tercih ettiği fakültelerden biri eğitim fakülteleridir. Öğrencilerin bu fakültelerde açık bulunan programları başarılı bir şekilde tamamlasalar dahi öğretmen atama koşullarından “T.C. vatandaşı olmak” koşulunu yerine getirememeleri; dolayısıyla Türkiye’deki devlet okullarında bugünkü koşullar altında öğretmen olarak istihdam edilemeyecek olmalarını bilmelerine rağmen yine de eğitim fakültelerini tercih etmeleri dikkat çekicidir. Bu doğrultuda yapılan alan yazın taraması sonucunda, 2003-2010 yılları arasında, yurt dışında göçmen öğretmen adaylarını konu alan sınırlı sayıda çalışma yapıldığı (Flores, 2003; Gupta, 2006; Deters, 2008; Rhone, 2007; Roland, 2009; Cho, 2010; Cho, 2013; Lee, 2010), 2010 yılı itibarıyla bu alanda yapılan çalışma sayısının çarpıcı bir şekilde arttığı görülmüş ancak Türkiye’deki göçmen öğretmen adaylarının öğrenim görmekte oldukları eğitim fakültelerini tercih etme nedenleri ile bu fakültelerde almış oldukları eğitime yönelik algılarını konu

alan herhangi bir araştırmaya rastlanmamıştır. İlgili araştırma boşluğunun giderilmesi amacıyla bu çalışmada, Türkiye’de bir devlet üniversitesinin lisans düzeyinde farklı öğretmen yetiştirme programlarına kayıtlı bir grup göçmen öğretmen adayının almış oldukları eğitime ilişkin algıları incelenmiştir. Araştırmanın amacı doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1. Göçmen öğretmen adaylarının eğitim fakültesini tercih etme gerekçeleri nelerdir?
2. Göçmen öğretmen adaylarının eğitim fakültesinde almış oldukları eğitime ilişkin düşünceleri nelerdir?

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Göçmen öğretmen adaylarının eğitim fakültesini tercih etme gerekçeleri ve eğitim fakültesinde almış oldukları eğitime ilişkin görüşlerinin derinlemesine incelendiği bu çalışmada olgubilim deseni benimsenmiştir. Nitel araştırmalar; görüşme, gözlem ve doküman incelemesi gibi veri toplama araçları kullanılarak (Merriam, 2013) olayların, olguların ve algıların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir bakış açısı ile ortaya konulduğu araştırmalardır (Yıldırım & Şimşek, 2011). Olgubilim araştırmaları ise, farkında olduğumuz ancak derinlemesine bilgi sahibi olmadığımız olguyu daha iyi anlamamıza yardımcı olacak örnek, açıklama ve yaşantılar ortaya koymayı amaçlayan araştırmalardır (Cropley, 2002). Olgubilim deseninde yürütülen araştırmalarda amaç, kişilerin olguya yüklediği anlamı ortaya çıkarmaktır (Creswell, 2016). Olgubilim deseninde veri kaynakları araştırmanın odaklandığı olguyu deneyimleyen ve onu yansıtabilecek birincil kişiler olmalıdır (Creswell, 2016; Patton & Haynes, 2014; Yıldırım & Şimşek, 2011). Bu çalışmada odaklanan olgu, göçmen öğretmen adaylarının eğitim fakültesinde aldıkları eğitim; görüşüne başvurulmuş katılımcılar da eğitim fakültesinin çeşitli öğretmenlik programlarında öğrenimini sürdüren göçmen öğretmen adaylarıdır.

Katılımcılar

Araştırmanın çalışma grubunu, 2020-2021 eğitim-öğretim yılı bahar döneminde Türkiye’de bir devlet üniversitesinin eğitim fakültesinde öğrenim gören gönüllü 20 göçmen öğretmen adayı oluşturmuştur. Çalışma grubunun oluşturulmasında amaçlı örneklem türlerinden maksimum çeşitlilik örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Amaçlı örnekleme herhangi bir durumda olgu ve olayların keşfedilmesinde ve açıklanmasında kullanılmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2011). Maksimum çeşitlilik örneklemede ise ek olarak çeşitlilik gösteren durumlar arasında herhangi bir ortak ya da paylaşılan olguların olup olmadığını bularak problemin farklı boyutlarını ortaya koymak amaçlanmaktadır (Glesne, 2013). Araştırmada çeşitlilik olarak göçmen öğretmen adaylarının eğitim fakültesinde farklı öğretmen yetiştirme programlarında öğrenim görüyor olmaları alınmıştır. Araştırmaya katılan göçmen öğretmen adaylarının

17'si kadın, 4'ü erkektir. Katılımcıların 4'ü sınıf öğretmenliği, 5'i ilköğretim matematik öğretmenliği, 4'ü fen bilgisi öğretmenliği, 4'ü rehberlik ve psikolojik danışmanlık öğretmenliği, 2'si sosyal bilgiler öğretmenliği ve 2'si Türkçe öğretmenliği programlarında öğrenim görmektedir. Katılımcıların Türkiye'de bulunma süreleri dört ile on yıl arasında değişmektedir. Katılımcıların çoğu Türkiye'ye Suriye'den göç etmiş, 6'sı resmi olarak Türk vatandaşlığına geçmiş, 15'i ise Türk vatandaşı değildir. Katılımcılar kendilerini Türkçe dil yeterliliğinde 6'sı çok iyi, 2'si yeterli, 3'ü ise orta düzeyde görmektedirler.

Verilerin Toplanması ve Çözümlemesi

Patton (2014), incelenen olgunun özüne inebilmek ve ayrıntılı bilgi toplamak için olguyla ilgili farklı kişilerin görüşlerinin alınması gerektiğini belirtmektedir. Görüşmeler, bireylerin olguyla ilişkili deneyimlerini belirlemek, olaydan ne şekilde etkilendiğini tespit etmek (Patton & Haynes, 2014), gözlemlenen veya gözlemlenemeyen davranışlarının sebebini öğrenmek (Merriam, 2013), olguyla ilgili bilgi, düşünce ve tutumlarını belirlemek (Creswell, 2016) amacıyla gerçekleştirilir.

Bu araştırmada veriler odak grup görüşmesi (OG) tekniği kullanılarak toplanmıştır. Odak grup görüşmelerinde grup dinamiğinin etkisi ile sorulara verilen yanıtların kapsamı ve derinliği arttırılabilir. Aynı zamanda katılımcıların görüşlerini açıklaması, bireysel görüşmede akla gelebilecek bazı konuların akla gelmesini sağlayarak zengin veri seti oluşturulmasını sağlayabilir (Yıldırım & Şimşek, 2011). Odak grup görüşmesi, katılımcılarla 80 dakika süren çevrimiçi konferans yöntemiyle gerçekleştirilmiştir. Görüşmede, katılımcılara kılavuzluk etmesi amacıyla araştırmacılar tarafından hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Görüşme formu hazırlanırken alan yazın taraması yapılmış ve Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Eğitim Fakültesinde görev yapmakta olan iki öğretim üyesinin uzman görüşüne başvurulmuştur.

Odak grup görüşmesi yapılmadan önce üç kişilik bir grupla pilot uygulama gerçekleştirilmiştir. Pilot uygulama sonucunda, görüşmenin aksayan yönleri tespit edilmiş, anlaşılmayan sorular gözden geçirilmiş ve sorulara son şekli verilerek görüşmenin sağlıklı gerçekleşmesi için tüm önlemler alınmıştır. Görüşme yapılmadan önce katılımcılara görüşme ile ilgili bilgi verilmiş, gönüllü olmaları hâlinde araştırmaya katılmaları istenmiştir. Katılımcılarla odak görüşme 2021 yılı Şubat ayında elektronik ortamda 6 kişilik bir grupla eşzamanlı bir şekilde gerçekleştirilmiş ve söz konusu görüşme katılımcıların onayı ile kayıt altına alınmıştır. Görüşmede soruları açmak için gereğinde ek sorularda sorulmuştur. Aynı zamanda görüşme formu ile odak görüşme yapılan altı kişinin de yer aldığı 21 göçmen öğrenci adayının yazılı görüşleri alınmıştır.

Bu araştırmada odak grup görüşmesi ve görüşme formundan elde edilen veriler tematik analiz tekniği ile çözümlenmiştir. Elde edilen veriler, dökümü yapılarak metinler halinde düzenlenmiş ve analize hazır hale getirilmiştir. Daha sonra belgeler

tekrar tekrar okunarak ve derinlemesine incelenerek temalar oluşturulmuştur (Liamputtong, 2009). Bu çalışmada tematik analiz yapılarak veriler sistematik şekilde sunulmuş, okuyucunun bütünsel bir bakış açısı geliştirmesi amaçlanmıştır.

Araştırmanın Geçerlik ve Güvenirlik Çalışmaları

Araştırmalarda geçerlik ve güvenilirliğinin sağlanması için öncelikle araştırmanın etik bir şekilde yürütülmesi gerekmektedir (Merriam, 2013, s.199). Bu çerçevede, katılımcıların gönüllü olması ve kimliklerinin gizli tutulması ile kendilerine araştırma konusu hakkında bilgi verilmesine özen gösterilmiştir. Etik kurallara istinaden, katılımcı göçmen öğretmen adayları Ö1, Ö2, ..., Ö20 şeklinde kodlanmıştır. Lincoln ve Guba (1985), nitel bir çalışmanın geçerlik ve güvenilirliğini sağlamak için dört stratejiden yararlanılabileceğini belirtmiştir. Bunlar; inandırıcılık, aktarılabirlik, tutarlılık, teyit edilebilirliktir. Bu çalışmada inandırıcılığı sağlamak için araştırmanın gerçekleştirme aşamaları ve çalışma grubu ayrıntılı bir şekilde betimlenmiştir. Ayrıca çalışmada uzman görüşünden faydalanılmış ve katılımcı öğretmen adaylarına ifadelerinin doğru anlaşılıp anlaşılmadığına yönelik sorular yöneltilerek katılımcı teyidi alınmıştır. Araştırmada aktarılabirliği sağlamak için verilerden elde edilen bulgular yorumlanmadan betimlenmiş ve doğrudan alıntılara yer verilmiştir. Verilerin toplanması ve analizi sonucunda elde edilen bulgular ayrıntılı bir şekilde raporlaştırılmıştır. Ayrıca okuyucular için anlaşılır bir dil kullanılmıştır. Bu çalışmada temalar oluşturulurken araştırmacılar birlikte çalışmış, temaların ne olacağına ortak karar vermişlerdir. Bu çalışmada teyit edilebilirliği sağlamak için araştırmanın verileri, raporları ve yapılan tüm çalışmalar bilgisayar ortamında dosyalanmış, Creswell'in (2016) belirttiği gibi dış denetime açık hâle getirilmiştir.

Bulgular

Göçmen Öğretmen Adaylarının Eğitim Fakültesini Tercih Etme Gerekçelerine İlişkin Bulgular

Göçmen öğretmen adaylarının çoğu, eğitim fakültesinin giriş puanından daha yüksek puana sahip olmasına rağmen öğretmenlik mesleğini sevdiği ve toplumsal sorumluluk hissettiği için eğitim fakültesini tercih etmiştir. Bazı öğretmen adayları aslında sağlık bilimleri ile ilgili başka fakülteleri tercih etmek istediğini ancak giriş puanına ilişkin kabul koşulunu sağlayamadığı için, bir öğretmen adayı ise yanlışlıkla eğitim fakültesini tercih ettiğini ifade etmiştir. Öğretmenlik mesleğini sevme tercih sebebi olan Ö2'nin görüşü "*Okuduğum bölümü sevdiğim için ve ileride bu mesleği yapmak istediğim için seçtim.*" şeklinde iken Ö11'in görüşü "*Öğretmen, olmak istediğim meslek.*" şeklindedir. Toplumsal sorumluluk hissetme ile ilgili Ö8'in görüşü "*Savaş yüzünden göçmen çocukların çoğu eğitimlerini bitiremediler, yarı bıraktılar ve ben eğitim fakültesini seçtim, gelecek için bir katkı olsun istedim, diğer çocuklar için elimden geleni yapacağım, onlara yardım yapacağım.*" şeklinde iken Ö10'un görüşü "*Savaşın tek masumu olan çocuklara ışık olmak, umut*

olmak için eğitim fakültesini tercih ettim.” şeklindedir. Ö12 ise görüşünü *“Topluma fayda sağlamak, iyi bir nesil yetiştirmeye katkı sağlamak”* şeklindeki cümlesi ile ifade etmiştir.

Bazı göçmen öğretmen adayları öğretmenlerinden etkilendiği, bazıları cinsiyetine uygun olduğunu düşündüğü, bazıları ise eğitimin önemli olduğunu düşündüğü için öğretmenlik mesleğini tercih ettiğini belirtmiştir. Öğretmen adaylarının konu ile ilgili görüşleri *“Öğretmenlik mesleği hem çocukluk hayalimdi hem de yaşadığım zor zamanlarda bana ışık, umut olan öğretmenlerimin var olması beni öğretmen olmaya teşvik etti.”* (Ö14), *“Bence kadınlara en uygun bir meslek.”* (Ö17), *“Benim için eğitim her şeyden çok önemlidir. (Ö6)”* şeklindedir.

Göçmen öğretmen adayları, Türkiye’de atama yönetmenliğinde yer alan koşulları sağlayamadıkları ve özellikle dil yeterliliği açısından kendilerinden çok daha ileride rakiplerinin bulunması nedeniyle devlet okullarında öğretmen olarak görev alamayacaklarını düşünmektedir. Ancak göçmen öğrencilere yönelik farklı eğitim kademelelerinde açılan özel kurslarda (okul öncesi, ilkokul, ortaokul ve lise), çadır kent, dernek, özel okul ile bazı devlet kurum ve sivil toplum kuruluşlarında öğretmen olarak çalışacaklarına inanmaktadırlar. Konu ile ilgili göçmen öğretmen adaylarının görüşleri *“Türkiye’de yabancılar için çok fazla kurs merkezi var. Buralarda Türkçe, Arapça, matematik gibi dersler verilmektedir. Ben bu kurs merkezlerinde çalışmak istiyorum (OG)”*, *“Ben Türkiye’ye geldiğimde geçici barınma merkezindeydim kamplarda. Burada gerçekten öğretmen eksiklikleri vardı. Ben de ilk önce kamplardan başlamak istiyorum öğretmenliğe. (OG)”* şeklindedir. Bazı adaylar ise, ülkelerindeki savaş sona erdiğinde, huzurlu bir yaşama ve çalışma ortamı sağlandığında ülkelerine dönerek öğretmenlik yapmak istediğini belirtmiştir. Öğrenciler odak grup görüşmesinde *“Ülkemiz düzeldiğinde tabii ki dönüp orada görev yapmak isteriz. (OG)”* şeklindeki ifadeleriyle ülkelerinde imkân olduğunda öğretmenlik yapacaklarını açıklamışlardır.

Göçmen öğretmen adaylarından bazıları hâlihazırda, göçmen öğrencilerin yetiştirilmesi, niteliklerinin artırılması ve topluma uyumlarının sağlanması amacı güden bazı kurum ve kuruluşlar ile sivil toplum örgütlerinde gönüllü öğretmen olarak çalıştığını ifade etmiştir. Konu ile ilgili katılımcı görüşleri *“Ben şu anda SBS’ye girecek öğrencilere ders veriyorum. Onları SBS’ye hazırlarken bir yandan da kendimi ve Türkçemi geliştiriyorum. (OG)”* şeklindedir.

Göçmen Öğretmen Adaylarının Eğitim Fakültesinde Almış Oldukları Eğitime İlişkin Algıları

Göçmen öğretmen adayları, öğrenim görmekte oldukları eğitim fakültesinin kantin ve fotokopi alanlarının yeterli olmadığını düşünseler de fakültenin fiziki donanımını genel olarak yeterli bulmaktadırlar. Ö5 konu ile ilgili görüşünü *“Eğitim fakültesinin fiziksel olanaklarının olumlu yönü, öğrencilerin rahatlıkla oturabilecekleri yerlerin yeterli oluşu ve çok güzel faaliyetlerin yapılmasıdır. Olumsuz yönü ise kantin fiyatlarının çok yüksek oluşudur.”* şeklindeki cümlesi ile ifade etmiştir.

Göçmen öğretmen adayları eğitim fakültesinde verilen derslerin kendilerinin kişisel ve mesleki gelişimlerine katkı sağladığını düşünmektedirler. Bu kapsamda kişisel olarak iletişim ve problem çözme becerisi, özgüven, sosyalleşme, sorumluluk, paylaşma, analiz, dil becerisi gibi birçok nitelik kazandıklarını belirtmişlerdir. Mesleki gelişim olarak alan bilgisi, öğretmenlik meslek bilgisi ve genel kültür bilgisi kazandıklarını ifade etmişlerdir. Göçmen öğretmen adayları derslere ve öğretmenlere karşı olumlu tutum geliştirmişlerdir. Konu ile ilgili Ö17'nin görüşü *“Yüksek iletişim kurmamı, aktif öğrenci olmamı, sorumluluklarımın hakim olabilmek, sorunları nasıl çözebilecek, tarihi anlamak, çevremi ve akranlarımla uyum sağlayabilecek bir kişi olmak gibi becerileri kazandırdı.”* şeklinde iken, Ö15 ise görüşünü *“Türkçeyi daha iyi konuşma yeteneği kazandırdı.”* şeklinde ifade etmiştir. İletişim becerisinin kazandırılması ile ilgili Ö5'in görüşü *“Eğitim fakültesinde aldığım dersler gerek alan bilgisi gerek meslek bilgisi açısından bana birçok beceri kattı. Bunlardan en önemlisi, çocuk psikolojisini anlama ve iletişim becerisi olduğunu düşünüyorum.”* şeklindedir.

Öğrenciler derslere karşı ne kadar olumlu tutum geliştirseler de derslerin çeşitliliği ve kapsamından dolayı zorlandıklarını belirtmektedirler. Derslerde kullanılan yöntem ve teknikler konusunda ise farklı yöntem ve tekniklerin kullanılmadığından bahsetmişlerdir. Rehberlik ve psikolojik danışmanlık programında öğrenim gören Ö1'in konu ile ilgili görüşü *“PDR bölümü ile öğretmenlik bölümlerine aynı derslerin verilmesini doğru bulmuyorum çünkü bizim görevimiz ders anlatmak değil. Gidip sınıf nasıl yönetilir, ders nasıl öğretilir öğrenmemiz yerine alanımızla daha yakından alakalı dersler almayı tercih ederdim.”* şeklindedir. *“Bazı derslerin bölümle ilişkili olmadığı gibi hissediyorum.”* şeklinde görüş bildiren Sosyal Bilgiler Öğretmenliği programına kayıtlı Ö17'nin odak grup görüşmesindeki *“Bir bakıyorum siyaset bilimi dersimiz var. Hukuk dersimiz var. O kadar kapsamlı o kadar detaylı ki bizim için mi önemli, ben böyle mi biliyorum bilemedim.”* (OG) şeklindeki açıklaması, öğretmen adaylarının bazı derslerle alanlarını ilişkilendiremediğini göstermektedir. Yöntem ve teknikle ilgili öğrencilerin görüşü *“Lisedeki hocalarımız dersi anlatır hemen çıkıyorlardı. Eğitim derslerinde beyin fırtınası gibi teknikleri öğrendik ama diğer derslerde bunu uygulamıyorduk.”* (OG) şeklindedir.

Öğrenciler derslerde en çok dil yeterliliği ile ilgili güçlük yaşadıklarını belirtmişlerdir. Yanlış sözcük kullanmaktan korktukları için derse katılmadıklarını belirten öğrenciler, bu durumun kendilerinde öz güven eksikliğine neden olduğunu ifade etmişlerdir. Göçmen öğretmen adayları aynı zamanda, dil yetersizliği nedeniyle dersleri anlamakta güçlük çekmekte ve sınavlarda daha fazla süreye ihtiyaç duymaktadır. Yanlış sözcük seçiminden dolayı gülünç duruma düşme endişesi taşıdığı için derse yeterince katılmadığını ifade eden adayların görüşleri *“Ben çok konuşmuyordum sınıfta işte yanlış bir kelime kullanırım arkadaşlar güler diye çekiniyordum.”* (OG) şeklindedir. Dil yetersizliği ile ilgili Ö9'un görüşü *“Dil zorluğu, bazen bilgileri yanlış anlamak. Dilin zorluğu ve Türkler gibi hızlı okuyamama nedeniyle sınavlara girme süresinin kısa olması yetersizdir.”* şeklinde iken Ö5'in görüşü *“Eğitim sürecinde aslında zorluk yaşadığım konu dil sorunuymdu.”* şeklindedir.

Bazı göçmen öğretmen adayları derslerde iletişim, sosyalleşme, çevreyi tanıma ve kültürel konularda sorun yaşadığını, bir aday ise ırkçı söylemlerle karşılaştığını belirtmiştir. Sosyalleşme ile ilgili sorunu Ö1 *“Okuldaki bazı öğrenciler farklılığa açık değiller, yabancı öğrenci olarak kaynaşmak çok zor oluyor.”* şeklinde ifade etmiştir. ırkçı söyleme maruz kaldığını belirten Ö6, bu konudaki görüşünü *“Öğretmenlik mesleğinde birçok önemli eğitim deneyimi edindim ama olumsuz tarafı, bu fakültede okurken birçok ırkçı durumla karşılaştım ve bu tavırlar beni doğrudan olumsuz etkiledi.”* şeklinde ifade etmiştir. Kültür farklılığının kendisi için güçlük oluşturduğunu belirten Ö8, konu ile ilgili görüşünü *“Farklı sosyal düşünce, kültürel ve yaşam şartlarına alışma”* şeklinde dile getirmiştir.

Göçmen öğretmen adayları derslerine giren akademisyenlerin ilgili, samimi tavır ve yapıcı tutumlarının, sınıf arkadaşlarının yakın ilgisinin uyumlarını kolaylaştırdığını belirtmişlerdir. Konuyla ilgili öğrenci görüşleri, *“Eğitim fakültesindeki hocalar, diğer fakültedeki hocalardan bu konuda çok daha iyiler. Diğer fakültedeki arkadaşlarım hocalarının yabancıları ya da Suriyeli öğrencilere karşı tutumlarının iyi olmadığını söylüyorlardı. Benim bölümümdeki ve diğer bölümdeki hocaları arkadaşlarıma hep anlatırdım. Bu konuda çok iyiler. Bu çok kolaylaştırdı. Türk öğrencilere de örnek oluyordular.”* (OG), *“Mesela dönemin başında bir hocamız bölümümüzdeki tüm yabancı uyruklu öğrencilerle bir toplantı yaptı. O toplantıda bana ve arkadaşlarıma yaşadığımız sorunları sordu. ‘Dersleri daha iyi anlamanız için neler yapabiliriz, sorunlarımızı nasıl halledebiliriz?’ diye sordu. Ben çok iyi hissettim. Arkadaşlarım da cevap verdi. Böyle bir toplantı yapılınca çok mutlu oldum. Endişelerim azaldı”*(OG) ve *“Anlamadığım bir konu olursa hem Türk hem de Suriyeli arkadaşlarıma sorarım, onlar bana yardımcı olurlar.”* (OG) şeklindedir. Göçmen öğretmen adayları, ayrıca, sınıf ve fakülte düzeyinde gerçekleştirilen bilimsel ve sosyal etkinliklerin öğretmen adaylarının niteliklerini attırdığını ve üniversiteye uyumlarını kolaylaştırdığını ifade etmiştir. Konu ile ilgili öğrenci görüşleri *“Yapılan toplu etkinlikler kaynaşmamı ve arkadaşlarıma daha iyi tanımamı sağladı.”* (OG) ve *“Eğitim fakültesini yanlışlıkla seçmişim. Sınıftaki tek yabancı uyruklu olduğum için derse katılmaya da çekiniyordum. Fakülte pikniğinde arkadaşlarımla top oynadım. O gün arkadaşlarıma tanımaya başladım ve sonra derslere katılmaya başladım.”* (OG) şeklindedir.

Göçmen öğretmen adayları eğitim fakültesinde aldıkları eğitimin yeterli olduğunu düşünmektedirler. Konu ile ilgili Ö17'nin görüşü *“Yarım öğretmen adayı olarak göreve başladığımda vereceğim dersleri en iyi bilgi aldığımı, baştan nasıl anlatacağımı ve görevime hak vereceğimi öğretti bana eğitim fakültesinin eğitimi.”* şeklinde iken Ö12'nin görüşü *“Eğitim fakültesinde aldığım eğitim, dersler bana çocukları anlamayı, öğretmenliği nasıl yapmam gerektiğini kazandırdı, sınıfı öğrencilerimi nasıl anlamam gerektiğini bana anlattı.”* şeklindedir.

Tartışma ve Sonuç

Bu araştırmada Türkiye’de bir devlet üniversitesinin eğitim fakültesinde farklı öğretmenlik programlarında öğrenim görmekte olan bir grup göçmen öğretmen adayının yükseköğretimlerinde eğitim fakültesini tercih etme gerekçeleri ile bu fakültede

almış oldukları eğitime ilişkin algılarının ortaya çıkarılması amaçlanmıştır. Veriler, araştırmanın amacı doğrultusunda görüşme yöntemiyle toplanarak tematik analize tabi tutulmuştur.

Araştırma sonuçları, göçmen öğretmen adaylarının eğitim fakültesini; öğretmenlik mesleğini sevmeye, toplumsal sorumluluk hissetme ve öğretmenliğin kendileri için uygun bir meslek olduğunu düşünme gibi gerekçelerle tercih ettiklerini ortaya koymuştur. Yürürlükte olan mevzuat gereği, söz konusu öğretmen adayları bu fakülte-lerdeki eğitimlerini başarı ile tamamlasalar dahi devlet okullarında görevlendirilme-yeceklerinin farkında olmakla birlikte, ileride göçmen öğrencilerin eğitimine yönelik farklı kademelerde açılan özel kurslar (okul öncesi, ilkököl, ortaokul ve lise), çadır kentler, dernekler, özel okullar, bazı devlet kurumları ile sivil toplum kuruluşlarında öğretmen olarak görev yapacaklarına inandıkları için eğitim fakültesini tercih etmek-te ve buradaki öğretmen yetiştirme programlarında öğrenim görmektedirler. Adaylar aynı zamanda, ülkelerindeki savaşın sona erip huzur ortamının sağlanması halinde ülkelerine dönerek orada öğretmenlik yapmak istediklerini ifade etmişlerdir. Çalışma-nın bu iki bulgusu, söz konusu öğretmen adaylarının ülkelerine, kendi vatandaşlarına ve özellikle göçmen çocuklarının eğitimine dair sorumluluk hissettiğini, bu nedenle eğitim fakültesinde almış oldukları eğitimi önemsediklerini göstermektedir.

Hali hazırda, göçmen çocuklara eğitim ve topluma uyumları konusunda destek olmak amacıyla, bazı derneklerde, çadır kentlerde ve sivil toplum kuruluşlarında gönüllü olarak çalıştığını ifade eden göçmen öğretmen adaylarının bulunması hem bu konudaki görüşlerini desteklemekte hem de bu öğretmen adaylarının toplumumuz ile göçmen topluluklar arasında bir köprü görevi üstlenmiş olduğu düşüncesini çağrıştır-maktadır. Yakın zamanda ABD’de gerçekleştirilen bir çalışmada, McDewitt (2020) göç-men okul öncesi öğretmenlerinin öğrencilik ve okullaşma deneyimlerine dayanan ve göçmen çocuklara yönelik öğretim uygulamalarına yansıyan öğretim uygulamalarını incelemiş; bu öğretmenlerin birden çok kültür, dil ve deneyimin iç içe geçtiği göçmen çocukların eğitimi ile ilgili hikâyelerine kulak vermenin, duyarlı ve incelikli öğretim hakkında önemli bakış açısı kazandıracığı ve erken çocukluk eğitimi ders programları için çıkarımlar sağlayacağı sonucuna ulaşmıştır.

Tüm bu verilerden hareketle ve çalışmanın giriş bölümünde de değinildiği üzere ilk ve ortaöğretim düzeyindeki okullarda öğrenim görmekte olan göçmen öğrenciler-in istatistiksel olarak göz ardı edilemeyecek bir sayıya ulaşması ve bu öğrencilerin karşılaştıkları güçlükler dikkate alındığında, göçmen öğretmen adaylarının eğitimle-rine farklı bir açıdan ve daha hassasiyetle yaklaşılmasının gerekliliği ortaya çıkmak-tadır. Söz gelimi, bu öğretmen adaylarının eğitim fakültesinde almış oldukları eğitim ve burada deneyimledikleri olumlu yaşantılar sonucunda elde ettikleri kazanım ve yeterlilikleri daha küçük yaştaki göçmen öğrencilerinin eğitimine yansıtacağı, bu vesi-leye öğrencilerin ailelerine ulaşacağı ve gerek öğrencilerin gerekse ailelerinin topluma uyumlarının kolaylaşmasında önemli rol üstelenebileceği düşünülmektedir.

Araştırmanın ikinci amacı doğrultusunda elde edilen sonuçlara göre, göçmen öğretmen adayları, eğitim fakültesinde almış oldukları eğitimi yeterli bulmakta, programda yer alan çoğu dersin kendilerine iletişim ve problem çözme becerisi, öz güven, sosyalleşme, sorumluluk alma, paylaşma, analiz ve dil becerisi gibi birçok yeterlilik kazandırarak kişisel ve mesleki gelişimlerine katkı sağladığını düşünmektedir.

Almış oldukları eğitim süresince en sık karşılaştıkları güçlüğün Türkçe dil yeterliliği ile ilgili olduğunu ifade eden öğretmen adayları, bu açıdan yeterli olmadıklarını düşünmeleri nedeniyle, söz gelimi yanlış sözcük kullanıp gülünç duruma düşecekleri kaygısıyla derse istedikleri şekil ve sıklıkta katılmadıklarını, cevabını bilseler dahi soru sorulduğunda söz almaya çekindiklerini ve bunun da dersten kopmalarına neden olduğunu belirtmişlerdir. Yine kendilerini Türkçe dilinde yeterince ifade edemediklerini düşünmeleri nedeniyle sınavlarda güçlük yaşadıklarını ve yeterince hızlı okuyamamaları sebebiyle soruları yanıtlamak için daha fazla vakte ihtiyaç duyduklarını ifade etmişlerdir. Çalışmanın bu bulgusu, yabancı/ikinci dil alanında yapılan çalışmalarda elde edilen bulgularla büyük ölçüde benzerlik göstermektedir (Aydın, 2008; Altunkaya & Ateş, 2018; Takkaç-Tulgar, 2018; Demir-Yıldız, 2019; Beisenbayeva, 2020; Nilsson, 2020; Hargreaves & Elhawary, 2021).

Türkçe dilinin bu öğrenciler için yabancı dilden ziyade ikinci dil statüsünde bulunması nedeniyle söz konusu öğrencilerin daha avantajlı durumda olduğu düşünülmektedir. Daha açık bir ifade ile, yabancı dil öğrenim süreci genellikle ders saatleri ile sınırlı kalmakta, bireylerin sosyal yaşantılarını sürdürdükleri çevrede hedef dili iletişimsel amaçlarla kullanarak yeterince deneyimleyememeleri nedeniyle genelde bu süreçte beklenen başarı düzeyi elde edilememektedir. Ancak, ikinci dil öğreniminde hedef dil yaşanan ülkede yaygın bir biçimde kullanılmakta ve bu nedenle öğrenimi ders saatleri ile sınırlı kalmamakta, öğrenciler okul içinde ve dışında bu dili deneyimleyebilecekleri sayısız fırsata sahip olmaktadır. Buna karşın, hatırı sayılır bir süre Türkiye’de yaşamaları ve dil öğretim merkezlerinde dil eğitimi almalarına rağmen bazı öğretmen adaylarının kendilerini bu dilde yeterli hissetmemesi, çevresinde anadili Türkçe olan kişilerle yeterince iletişim halinde olmaması ile açıklanabilir. Bunun da, odak görüşmeye katılan göçmen öğretmen adaylarından birinin ifade ettiği üzere kendilerinin ya da çevrelerinin maruz kaldığı ırkçı söylem ya da sosyal dışlanmadan (Schmidt, 2010) veya tamamen kişisel tercihler dahilinde izole bir yaşam sürmeleri ya da anadilini paylaştığı kişilerle daha fazla iletişim halinde olmalarından kaynaklanmış olabileceği düşünülmektedir. Söz konusu sorunu dile getiren göçmen öğretmen adayları, dil yeterliliklerine ilişkin sorunun çözümü için, Türkçe dil yeterliliklerini desteklemeye dönük yoğunlaştırılmış bir dersin yabancı uyruklu öğrenciler için lisans programlarına tanınmasına ihtiyaç duyduklarını belirtmişlerdir.

Karşılaştıkları diğer sorunlara istinaden, göçmen öğretmen adayları gülünç duruma düşme kaygısıyla derse katılamama, çevreyi tanıma ve sosyalleşme konularında yaşadıkları sorunların daha çok kişisel ön yargılarından kaynaklandığını; derslerini

yürütmekle görevli akademisyenlerin olumlu tutumları, sınıf arkadaşlarının yardımları ve düzenlenen bilimsel ve sosyo-kültürel etkinliklerin de etkisiyle bu olumsuz yargılarından kurtulmaya başladıklarını ve uyum süreçlerinin kolaylaştığını ifade etmişlerdir. Araştırmanın bu bulgusu, Chassels (2011) ve Cho (2020) tarafından Kanada'daki göçmen öğretmen adaylarının yaşadığı sorunlara ilişkin gerçekleştirilen çalışmaların bulgularıyla çelişmektedir. Söz konusu çalışmaların ilkinde, bazı göçmen öğretmen adaylarının mentör öğretmenleriyle zorlu ve cesaret kırıcı bir ilişki ile karşı karşıya kaldığı, ikincisinde ise bu öğretmen adaylarının başarılarının göz ardı edildiği ve aksanları gerekçe gösterilerek ilk ve ortaokullarda öğretmenlik yapma konusundaki uygunluklarının sürekli sorgulandığı ifade edilmiştir. Buna karşılık, araştırmamızın göçmen öğretmen adaylarının karşılaştığı güçlükleri akademisyenlerin ve sınıf arkadaşlarının olumlu tavır ve destekleriyle aşmalarına ilişkin bulgusu, Chassels (2010)'ün üniversitedeki eğitimleri sürecinde öğretim elemanları ve öğrenci destek personelinin göçmen öğretmen adaylarının yaşadığı güçlüklerle karşı duyarlı ve adil davrandığı bulgusu ile benzerlik göstermektedir.

Öneriler

Araştırmada elde edilen bulgular ışığında, göçmen öğretmen adaylarının karşılaşmakta oldukları sorunların çözümüne yönelik aşağıdaki uygulama önerileri geliştirilmiştir:

1. Göçmen öğretmen adaylarının Türkçe yeterliliğini, dolayısıyla derse katılım ve sınav başarılarını artırmak amacıyla Eğitim fakültesi bünyesinde yürütülmekte olan lisans programları müfredatlarına, yabancılara Türkçe öğretimi alanında uzmanlaşmış kişilerce tasarlanan ve yürütülen dersler eklenebilir.

2. Yabancılara Türkçe öğretimi alanında uzmanlaşmaya gidilmesi, bu alanda daha fazla sayıda ve nitelikli personelin yetişmesi ve Türkçe öğretimine ilişkin programların yalnızca bu kişiler tarafından yürütülmesi sağlanmalıdır.

3. Her eğitim-öğretim döneminin başında yabancı uyruklu öğrencilere yönelik üniversitenin tanıtımında yer verilen, eğitim süresince alacakları derslerin çeşitlilik ve kapsamı, ölçme ve değerlendirme süreçlerinin aktarılacağı uyum seminerler düzenlenebilir.

4. Bölüm veya fakülte düzeyinde gerçekleştirilecek bilimsel ve sosyo-kültürel etkinliklerle göçmen öğrencilerin akademisyenler ve arkadaşları ile iletişimleri geliştirilebilir. Böylelikle, söz konusu öğrencilerin fakülteye, üniversiteye ya da öğrenme ortamını paylaştığı kişilere yönelik olumsuz ön yargı geliştirmesinin önüne geçilerek derslere daha etkin bir biçimde katılacağı, okula ve topluma uyumlarının kolaylaşacağı düşünülmektedir.

5. Yükseköğretim kurumlarında, yabancı uyruklu öğrencilere danışmanlık yapmak ve sorunlarının çözümünde onlara yardımcı olmak fakülte ya da bölüm düzeyinde destek birimleri kurulabilir.

Bu araştırma Türkiye’de bir devlet üniversitesinin eğitim fakültesinde öğrenim görmekte olan bir grup öğretmen adayından görüşme formları ve odak görüşme yöntemiyle elde edilen verilerin incelenmesi ile sınırlıdır. Benzer çalışmaların farklı yükseköğretim kurumlarının eğitim fakültesinde öğrenim görmekte olan daha fazla sayıda göçmen öğretmen adayının katılımıyla ve farklı veri toplama teknikleri ile gerçekleştirilmesi önerilir. Bu çalışmada göçmen öğretmen adaylarının karşılaştıkları güçlükler değerlendirilmiş fakat araştırmanın asıl amacını oluşturmaması nedeniyle bu güçlükler derinlemesine incelenmemiştir. Bu nedenle, ileride yapılacak çalışmaların doğrudan bu sorunların ortaya konması ve çözüm önerilerinin geliştirilmesi amaçlarına istinaden gerçekleştirilmesi önerilir.

Kaynakça

- Aksoy, E. (2019). Türkiye’deki Suriyeli göçmen çocukların okullaşma durumları. *Akademik Hasasiyetler*, 7(14), 37-51.
- Aldoğan, Y. (1978). Fransa’daki Türk işçileri. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 3(03), 113-162.
- Altunay, E. & Dede, M. (2019). Göçmen öğrencilerin eğitim süreci açısından okullar arası işbirliğine ilişkin okul yöneticilerinin görüşleri. *Ege Eğitim Dergisi*, 20,(1), 127-144. <https://doi.org/10.12984/egedf.474018>
- Altunbaş, A. (2020). Türkiye’de yaşayan göçmenlerin üniversite eğitiminden memnuniyetlerinin Konya’daki Suriyeli öğrenciler örneği üzerinden değerlendirilmesi. *Üniversite Araştırmaları Dergisi*, 3(2), 64-74. <https://doi.org/10.32329/uad.772646>
- Altunkaya, H. & Ates, A. (2018). Sources of reading anxiety among the learners of Turkish as a foreign language. *Asian Journal of Education and Training*, 4(3), 161-169. <https://doi.org/10.20448/journal.522.2018.43.161.169>.
- Arslan, Ü. G. & Uslu, F. (2020). Türkiye’de ortaöğretim düzeyinde eğitim-öğretim gören göçmen öğrencilerin öğrenim sürecinde yaşadıkları zorluklar. *Necmettin Erbakan Üniversitesi Ereğli Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(2), 203-216. <https://doi.org/10.51119/ereegf.2020.6>
- Ashby, B., Morrison, A. & Butcher, H. J (1970). The abilities and attainments of immigrant children. *Research in Education*, 4(1), 73-80.
- Asif, F. (2017). The anxiety factors among saudi efl learners: a study from english language teachers’ perspective. *English Language Teaching*, 10(6), 160-173. <https://doi.org/10.5539/elt.v10n6p160>
- Atlıhan, A. M. (2019). Göçmen öğrencilerin okul örgütüne uyumunda öğretmen ve okul yöneticilerinin rolleri. Pamukkale Üniversitesi. <http://hdl.handle.net/11499/3250>
- Aydın, S. (2008). An investigation on the language anxiety and fear of negative evaluation among Turkish EFL learners. *Asian-EFL Journal*, 13(2), 421-444. <https://eric.ed.gov/?id=ED512266>

- Ayres, L. P. (1917). *The Cleveland school survey: Summary* Volume (Vol. 26). Arno Press.
- Baldık, Y. (2018). Ana dili Türkçe olmayan göçmen toplulukların eğitim sistemine katılımında Türkçe öğretiminin önemi. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara
- Beisenbayeva, L. (2020). Using the mother tongue in foreign-language learning: secondary school students in Kazakhstan. *International Journal of Instruction*, 13(3), 605-616. <https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1259376>.
- Börü, N. & Boyacı, A. (2016). Göçmen öğrencilerin eğitim-öğretim ortamlarında karşılaştıkları sorunlar: Eskişehir ili örneği. *Turkish Studies*, 11(14), 123-158. <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.9818>
- Butterworth, E. (1967). The presence of immigrant schoolchildren: A study of leeds. *Race*, 8(3), 247-262.
- Chassels, C. (2010). Participation of internationally-educated professionals in an initial teacher education bachelor of education program: Challenges and supports". *Canadian Journal of Educational Administration and Policy*, 100(5), 1-39.
- Chassels, C. (2011). Responses to difference in initial teacher education: A case of racial and linguistic minority immigrant teacher candidates. Unpublished doctoral dissertation, Toronto University, Kanada.
- Cho, C. (2010). Qualifying as teacher: Immigrant teacher candidates' counter-stories. *Canadian Journal of Educational Administration and Policy*, 100, 1-22. <https://journalhosting.ucalgary.ca/index.php/cjeap>
- Cho, C. (2013). What does it mean to be a "Canadian" teacher? experiences of immigrant teacher candidates. In L. Thomas (Ed.), In *What is Canadian about teacher education in Canada, multiple perspectives on Canadian teacher education in the twenty-first century*, pp. 37-60. CATE/ACFE.
- Cirit-Karaağaç, F. & Güvenç, H (2019). Resmi ilkokullara devam eden Suriyeli mülteci öğrencilerin eğitim sorunları. *OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 11(18), 530-568. <https://doi.org/10.26466/>
- Crawford, R. (1916). *The immigrant in St. Louis: A survey* (Vol. 1, No. 2). St. Louis School of Social Economy.
- Creswell, J. D. (2016). Mindfulness interventions. *Annual Review of Psychology*, 68(8), 1-26.
- Cropley, A. (2002). *Qualitative research methods: An introduction for students of psychology and education*. University of Latvia. Zinatne.
- Çelik, Y. (2018). Türkiye'de Suriyeli çocuklara yönelik uygulanan eğitim politikalarının incelenmesi: tespitler, sorunlar ve öneriler. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi <http://hdl.handle.net/11655/4989>
- Demir-Yıldız, C. (2019). Stress in English language learning. In M. B. Minaz & M. Sert-Ağır (Eds.), *Educational Sciences*, (pp. 7-22). Gece Publishing

- Deters, P. (2008). The professional acculturation of internationally educated teachers in Canada: Affordances, constraints and the reconstruction of professional identity. Paper presented at the *Socio-cultural Perspectives on Teacher Education and Development Conference*, University of Oxford, 7 - 8 Nisan 2008.
- Dietz, J. (2010). Introduction to the special issue on employment discrimination against immigrants. *Journal of Managerial Psychology*, 15(2), 104-112. DOI 10.1108/02683941011019320
- Doczy, A. G. (1969). Some aspects of the education of immigrant schoolchildren. *Australian Journal of Social Issues, The*, 4(3), 59.
- Donaldson, T. (1968). *English as a second language*. English in Australia.
- Emin, M. N. (2019). *Türkiye'deki Suriyeli çocukların eğitimi* (Vol. 48). SET Vakfı İktisadi İşletmesi.
- Eren, Z. (2019). Yönetici ve öğretmen görüşlerine göre göçmen çocukların eğitim sorunları ve çözüm önerileri. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19(1), 213-234. <http://doi.org/10.17240/aibuefd.2019.19.43815-476805>
- Ereş, F. (2015). Türkiye'de göçmen eğitimi sorunsalı ve göçmen eğitiminde farklılığın yönetimi. *Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6(2), 17-30.
- Flores, M. R. V. (2003). *The road to socialization: a descriptive study of the Filipino immigrant teachers' search for their place in the Hawaii Department of Education* (Doctoral dissertation, University of Hawaii at Manoa).
- Glesne, C. (2013). *Nitel araştırmaya giriş* (çev. A. Ersoy, P. Yalçınoğlu) Ankara: Anı Yayınları.
- Goldman, R. J., & Taylor, F. M. (1966). Coloured immigrant children: a survey of research, studies and literature on their educational problems and potential-in Britain. *Educational Research*, 8(3), 163-183.
- Gupta, A. (2006). Early experiences and personal funds of knowledge and beliefs of immigrant and minority teacher candidates dialog with theories of child development in a teacher education classroom. *Journal of Early Childhood Teacher Education*, 27(1), 3-18.
- Hargreaves, E., & Elhawary, D. (2021). Children's experiences of agency when learning English in the classroom of a collectivist culture. *System*, 98, 102476, 1-10. <https://doi.org/10.1016/j.system.2021.102476>
- Hesapçıoğlu, M. (1980). Federal Almanya'daki yabancı çocukların ve gençlerin eğitimlerine ilişkin model denemeleri. *Eğitim ve Bilim*, 5(27), 13-25. <http://iojet.org/index.php/IOJET/article/view/362/237>
- İli, K. (2020). Göçmenlerle ilgili eğitim politikaları: Türkiye ve Almanya örneği. Yayımlanmamış doktora tezi, Hacettepe Üniversitesi. <http://hdl.handle.net/11655/22520>
- İnce, C. (2016). Türkiye bağlamında dış göçler, eğitim sorunu ve toplumsal konunun yeniden üretimi. *Karadeniz Uluslararası Bilimsel Dergi*, 32, 293-306.
- Karakaş, H., & Erbaş, Y. H. (2018). Öğretmen adaylarının çok kültürlü deneyimleri ve (Türkiye'deki) kültürel ve sosyal gruplara yönelik düşünceleri. *Uluslararası Sosyal ve Eğitim Bilimleri Dergisi*, 5(9), 59-81. <http://doi.org/10.20860/ijoses.374599>

- Kavcar, C. (1980). Ali için bir şans. *Eğitim ve Bilim*, 4(24), 31-34.
- Kayalar, F. (2019). Problems with schooling of Syrian immigrants (Sample of Turkey). *Indo – Asian Journal of Multidisciplinary Research (IAJMR)*, 5(6), 1951 – 1956.
- Kırkık, K. A., Kırkık, A. P., & Berberoğlu, Ş. (2018). The educational needs of refugees in a multi-cultural world: An innovative solution to the problem. *Uluslararası Eğitim Programları ve Öğretim Çalışmaları Dergisi*, 8(2), 233-254. <https://doi.org/10.31704/ijocis.2018.011>
- Koşar, S., & Aslan, F. (2020). İlkokul ve ortaokula devam eden göçmen çocukların eğitim sorunlarına yönelik okul yöneticilerinin görüşleri. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim (TEKE) Dergisi*, 9(4), 1799-1831.
- Lee, F. H. (1933). *Children in England*. Harrap
- Lee, J. (2010). *What is it like to be an immigrant teacher in the US schools?* Unpublished doctoral dissertation, The University of Georgia, ABD.
- Lee, R. (1965). The education of immigrant children in England. *Race*, 7(2), 131-145.
- Liamputtong, P. (2009). Qualitative data analysis: Conceptual and practical considerations. *Health Promotion Journal of Australia*, 20(2), 133-139.
- Lincoln, Y. S., & Guba, E. G. (1985). *Naturalistic inquiry* (Vol. 75). Beverly Hills, CA: Sage.
- Mcdevitt, S. E. (2020). Teaching immigrant children: learning from the experiences of immigrant early childhood teachers. *Journal of Early Childhood Teacher Education*, 1-20. <https://doi.org/10.1080/10901027.2020.1818650>
- Merriam, S. (2013). *Qualitative research and case study applications in education*. Jossey-Bass.
- Miles, M. B., & Huberman, A. M. 1994. *Qualitative data analysis: an expanded sourcebook*. Sage Publications.
- Moralı, G. (2018). Suriyeli mülteci çocuklara Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde karşılaşılan sorunlar. *OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 8(15), 1426-1449. <https://doi.org/10.26466/opus.443945>
- Mowat, S., & St. Lawrence, C. (1969). New Canadian activities: Summary of teachers' responses to a questionnaire. Toronto Board of Education (Ontario). Research Dept. <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED069160.pdf>
- Nilsson, M. (2020). Beliefs and experiences in the English classroom: Perspectives of Swedish primary school learners. *Studies in Second Language Learning and Teaching*, 10(2), 257-281.
- Ok, G. (2019). Göçmenlerle ilgili çalışmalar. Koçak Z, Tufan C. B., Özdemir, K., (Ed.) *Göç ve eğitim: Saha deneyimi ve ihtiyaç analizi* içinde 1. Baskı. Karabük: Karabük Üniversitesi ss. 41-48. <https://www.yok.gov.tr/Documents/Yayinlar/Yayinlarimiz>
- Özdemir, H. (2017). Suriyeli göçmen çocukların eğitimi ve dil öğretiminin önemi: Uluslararası gönüllülük esaslı bir proje olarak "Paper Airplanes". In *Uluslararası Göç ve Çocuklar* (pp. 287-291). Transnational Press London.

- Patton, L. D., & Haynes, C. M. (2014). Using critical interpretive lenses to examine glass ceiling effects through qualitative research. In Jerlando F. L., E. Jackson M. O'Callaghan., & R. A. Leon (Eds.), *New Directions for Institutional Research*, pp. 25-35. DOI: 10.1002/ir.20051
- Polat, E. B., Özbey, S., Türkmen, S. & Köyceğiz, M. (2020). 60-72 aylık göçmen Afgan çocuklara uygulanan sosyal uyum ve beceri programının etkisinin incelenmesi. *Uluslararası Erken Çocukluk Eğitimi Çalışmaları Dergisi*, 5(2), 1-23. <https://doi.org/10.37754/737081.2020.521>
- Ramsey, C., & Wright, E. N. (1968). The raven progressive matrices: A review of literature relating to its selection for use in the new Canadian study. Toronto Board of Education (Ontario). Research Dept. <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED068488.pdf>
- Rhone, A. (2007). Issues in education: Caribbean-immigrant educators: More than an ocean of difference. *Childhood Education*, 84(1), 44-47. <https://doi.org/10.1080/00094056.2007.10522969>
- Roland, K. (2009). *Research report associate teacher feedback: Anonymous & confidential questionnaire*. University of Windsor.
- Rowley, K. G. (1968). Social relations between British and immigrant children. *Educational Research*, 10(2), 145-148.
- Schmidt, C. (2010). Systemic discrimination as a barrier for immigrant teachers. *Diaspora, Indigenous, and Minority Education*, 4(4), 235-252. <https://doi.org/10.1080/15595692.2010.513246>
- Seçgin, N. (2019). An analysis of immigrant education policies in Turkey. Yayımlanmamış doktora tezi, Ortadoğu Teknik Üniversitesi. <https://open.metu.edu.tr/bitstream/handle/11511/45262/index.pdf>
- Şimşek, H., & Kula, S. S. (2018). Türkiye'nin göçmen politikasında ihmal edilen boyut: eğitimsel uyum programı. *Ahi Evran Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 2(2), 5-21.
- Takkaç Tulgar, A. (2018). Speaking anxiety of foreign learners of Turkish in target context. *International Online Journal of Education and Teaching*, 5(2), 313-332.
- Tavuchis, N. (1963). The common school controversy. In *Pastors and Immigrants* (pp. 37-54). Springer, Dordrecht.
- Tezgiden-Cakcak, S. Y. (2018). Göçmen öğrenci uyumu ve başarısı için çok kültürlü öğretmen eğitimi. <https://open.metu.edu.tr/handle/11511/62139>
- Türk Dil Kurumu (2021). *TDK Sözlüğü*, Erişim tarihi: 7 Şubat 2021. <https://sozluk.gov.tr/>
- Türkiye İstatistik Kurumu (2020). Uluslararası Göç İstatistikleri 2019, Erişim tarihi: 7 Şubat 2021. <https://tuikweb.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=33709>
- Uğurlu, Z. (2018). Suriyeli sığınmacı öğrencilerin okula uyum sorunlarının çözülmesi ve desteklenmesinde öğretmen etkisi. *Zorunlu Göçler*, 185.
- Uşaklı, H. (2005). İzmir ilinde göç alan bölgelerdeki ilköğretim okullarında (II) Türkçe öğretiminde karşılaşılan sorunlar ve çözüm önerileri. Yayımlanmamış doktora tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

- Yaycı, L. (2020). Evaluation of immigrant students' problems within the scope of personal-social guidance area according to the opinions of school counselors. In A. K. Dönmez (Ed.), *Academic Studies in Educational Sciences*, (pp. 21-44).
- Yıldırım, A., & Simsek, H. (2011). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yurdakul, A., & Tok, T. N. (2018). Öğretmen gözüyle göçmen/mülteci öğrenci. *Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 9(2), 46-58.
- Yükseköğretim Kurulu (2021). 2019-2020 yılı öğrenci istatistikleri, Erişim tarihi: 7 Şubat 2021. <https://istatistik.yok.gov.tr/>
- Yükseköğretim Kurulu (2021). 2019-2020 Yılı Öğrenci İstatistikleri, Erişim tarihi: 7 Şubat 2021. <https://istatistik.yok.gov.tr/>
- Yükseköğretim Kurulu (YÖK). (2019). Yurtdışından Öğrenci Kabulüne İlişkin Esaslar. https://www.yok.gov.tr/Documents/Ogrenci/yurtdisindan_ogrenci_kabulune_iliskin_esaslar_15052019.pdf